

РОЗДІЛ 4.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

ДО РОЗРОБКИ СИСТЕМИ РАНЬОГО ДІАГНОСТУВАННЯ СПОРТИВНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ШКОЛЯРІВ

СЕРГІЙ БОРЩОВ

Слов'янський державний педагогічний інститут

Одним з найважливіших завдань сучасної середньої освіти є розвиток і формування індивідуальності, розвиток особистості школяра. Сьогодні вже усвідомлена гостра соціальна потреба переорієнтації з "усередненого" виховання та навчання до домінації індивідуального підходу.

Найбільш актуальні для суспільства проблеми навчання та виховання дітей, розвиток яких відповідає віковим нормам. Поняття середньостатистичної "норми" широко використовується у психології, а на його визначення і дослідження витрачені значні зусилля і тривалий час. Такий підхід має певне право на існування, однак його широке застосування обумовило відсутність у сучасній психології більш-менш фундаментальної концепції обдарованості.

Комітетом по освіті США пропонується таке визначення: "Обдаровані - це діти, що виявляють видатні здібності, потенційні можливості у досягненні високих результатів і вже продемонстрували успіхи в одній чи більше галузях (інтелектуальні здібності, специфічні здібності до навчання, творче або продуктивне мислення, здібності до образотворчого або виконавського мистецтва, психомоторні здібності)" - (Одаренные дети / Под ред. Г.В.Бурменской, В.М.Слуцкого. - М.: Прогресс, 1991. - С.15-16). У вітчизняній психології

обдарованою вважають дитину, що виявляє загальну чи спеціальну обдарованість, яку діагностують за темпом розвитку - випередження дитиною своїх однолітків (Психологія. Словарь / Под ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. - М.: Политиздат, 1990. - С.248).

К.Юнг стверджує, що поряд з обдарованістю розуму існує обдарованість серця. Г.С.Костюк відзначає, що вже сам корінь цього слова вказує на "дар" людини, природні дані, якими вона наділена від природи і які є вихідною внутрішньою умовою розвитку її здібностей (Костюк Г.С.Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. - Київ: Радянська школа, 1989.- С.341).

У зв'язку з цим постає проблема ранньої діагностики обдарованості, особливо, спортивної. Більшість видів спорту значно "помолодшали", тому певні запізнення в термінах відбору призводять до втрати майбутніх чемпіонів, звуження можливостей самореалізації школярів, зниження спортивних позицій України в світовому спорті. Відсутність надійних і валідних вітчизняних методик виявлення обдарованості приводить до її спрощеного діагностування на основі інтуїтивно-життєвих уявлень. Це зумовлює виявлення, насамперед, найбільш яскравих випадків обдарованості, і залишає поза увагою такі, що не демонструють себе досить явно. Відтак існує нагальна потреба у створенні та широкій апробації методик масового тестування учнів з метою ранньої діагностики обдарованості.

Проводили обстеження учнів молодших класів загальноосвітніх шкіл Донецької області. Фіксували деякі антропометричні та фізіологічні показники, проводили сенсомоторні тести, визначали властивості нервової системи, конституційні фактори особистості за Р.Б.Кеттеллом, соціальні умови, домінуючу сферу інтересів, успішність навчання. Оптимізація організації та процедур діагностування дитячої обдарованості - це складна і багатогранна проблема, що знаходиться поки що на стадії фрагментарних досліджень і потребує подальшої розробки. Одним з шляхів рішення цієї

важливої соціальної проблеми є створення скороченої, спрощеної, експресної системи діагностування здібностей. Наявність такої "дешевої" системи у вітчизняних умовах дозволила б проводити широке виявлення обдарованих дітей силами вчителів, зокрема, фізично обдарованих - силами вчителя початкових класів, вчителя фізичного виховання та шкільного психолога. Але спрощені, "короткі" тести, як правило мають недостатню надійність та валідність. Підвищити останні якості системи тестів можна за рахунок виявлення структури здібностей, та спрямування зусиль на виявлення певних узагальнених факторів здібностей. Встановлення системи кореляційних зв'язків дозволить значно скоротити кількість випробувань, незначно зменшуючи при цьому валідність тестування та надійність вияву спортивних здібностей.

Шляхом статистичної обробки масиву інформації великої розмірності та достатнього обсягу встановили наявність невеликої кількості кореляційних плеяд, що у цілому відповідають відомим групам спортивних якостей: зріст і вага, силові показники (кількість віджимань, кількість підтягувань), швидкісно-силові показники (біг на 20 м, довжина стрибка з місця), гнучкість (шпагат, міст), вестибулярні якості (стрибок з поворотом, виконання серії кувіроків), інтелектуальні якості (успішність навчання, швидкість читання, тестовий коефіцієнт інтелекту), результати ортостатичної проби.

DEVELOPING OF EARLY DIAGNOSTICS OF JUNIOR PUPILS SPORTIVE GIFT

S.N.BORSCHOV

SLAVJANSK TEACHER TRAINING INSTITUTE

Multiparameter diagnostics upon results of antropometry and physiological measurements, psychological and psychomotor tests, performing gymnastics exercises complex, definition of hereditary factors were used to expose junior pupils sportive gift. Exposing correlation links between various properties indexes of future sportsman personality reduces diagnostics longevity and increases its effectiveness.